

DR. PETHŐ LÁSZLÓ

REGIONÁLIS ÉS LOKÁLIS KIADVÁNYOK SZERKESZTŐINEK TALÁLKOZÓJA

Decemberben rendezték meg Jászberényben azt a tanácskozást, melynek apropóját a Jászsági Évkönyv 10. számának megjelenése adta. Az évkönyv kiadása körül szorgoskodó kuratórium és szerkesztőség úgy ülte meg születésnapját, hogy a hagyományosnak számító könyvbemutató mellett tanácskozásra invitálta a hasonló céllal megjelenő kiadványok munkatársait.

A Jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központban rendezett tanácskozásra sok érdeklődő jelezte részvételét, közülük jónéhányan a határokon túlról jelentkeztek. A rendkívülinek mondható időjárási körülmények többeket visszatartottak, de így is közel harminc résztvevő foglalt helyet a kerekasztal mellett. A jelenlevőket Tokajiné Demecs Katalin a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közgyűlés alelnöke köszöntötte, majd sorra szót kértek és kaptak a szerkesztők és munkatársak.

A házigazdák nevében Pethő László a Jászsági Évkönyv felelős szerkesztője – a tanácskozás előkészítése során szerzett tapasztalatait is hasznosítva – adott képet a kistérségi kiadványok helyzetéről. Áttekintésében kitért a periodikumok előtörténetére. Akadnak olyan kiadványok, amelyek már a nyolcvanas évek óta napvilágot látnak (Széphalom, Matyóföld), ugyanakkor azt is megállapította, hogy a rendszerváltás után jelentős mértékben gazdagodott a kezdeményezések száma. Más esetekben a századforduló idején működtetett egyesület és kiadványa újjáélesztésére került sor. (Gömörország) A helyi, kistérségi kiadványok egy részének segítséget és támogatást jelentett a megyei folyóirat, amely helyet adott egy-egy kistérségi tematikus szám megjelentetésének. Konkrét példaként ismertette, hogy megyei folyóirat jászsági száma után önállóvá vált a Jászsági Évkönyv. Új irodalmi folyóirat az ESŐ is megjelent, a Jászkunság pedig egyre inkább vegetálásra kényszerült, sőt újra és újra felmerült és felmerül megszűnése. A helyi kiadványok szaporodása mögött különféle ambíciók és szakmai megfontolások húzódnak meg. Zemplénben a Széphalom mellett megjelent a Zempléni Múza, Paksón a Paksi Tükör mellett a Paksi Hímök jelentkezett, Jászberényben pedig múzeumi újsággként jelenik meg a Redemptió, és aktív kiadványozási tevékenységet végez a Hamza Múzeum is. A megjelenő rivalizáció bizonyos profiltisztulást eredményezett, a kiadványok egyre inkább határozottabb módon tükröznek néprajzi, képzőművészeti, irodalmi, társadalomtudományi és egyéb jellegű.

A hozzászólások jelentős része foglalkozott a kistérségi periodikumok elismerésével és elismertetésével. A helyi kiadványok előállításában és összefogásában egyaránt szerepet vállaló Kováts Dániel megállapítása szerint – amit többen támogatólag helyeseltek – a megjelenő periodiku-

mok egyáltalán nem provinciálisak, hiszen háttérükben nemzetközileg elismert tudósok, egyetemi és főiskolai tanácsékek, kutatóintézetek és színvonalas munkát végző helyi kutatók találhatók. Úgy érezték, és többen ki is nyilvánították, hogy ők jelszavak puffogatása helyett valóban tudatosan vállalják a sokat emlegetett regionalizmus gondolatát. Megállapították, hogy sokak szemében még mindig csak „a Brüsszélből érkező manna” formájában jelenik meg a régiók alakításának és formálásának eszméje.

Az önelemzés részeként felmerült, hogy a kiadványok közreadói is sokat tehetnek meg- és elismertetésük érdekében. Fontos lenne, hogy minden – határon innen és túl – megjelenő kiadvány regisztráltassa magát, és szerezzon be ISSN számot, mert ezt eddig nem tették meg mindannyian. A mulasztás következtében a regisztrációból kimaradók kötelempéldányai nem jutnak el a jelentős könyvtárakba, így a bennük megjelenő – esetenként kiemelkedő fontosságú – információ nem válik a szellemi vérkeringés részévé. A megismertetés további lehetősége az internet által kínált lehetőségek felhasználása. Több kiadvány szerényebb-bővebb tartalommal, de már ma is hozzáférhető a világhálón. (Árgus, Bácsország, Gömörország, Jászsági Évkönyv) Felmerült, hogy szükség lenne egy közösen működtetett honlapra vagy egy központi „lerakatra”, ahol minden kisregió kiadványa elérhetővé és megvásárolhatóvá válna.

Az eszmecsere során többször felmerült a kiadványok civil jellegének érvényesülése. Munkatársi és szerzői gárdájuk honorárium nélkül vagy minimális tiszteletdíjért végzi munkáját. Ők igazi önkéntesek, akik egy-egy szám összeállításában 30-50-en működnek közre. Érdekesen alakul a generációk együttműködése. Ténykérdés, hogy legkönnyebben a nyugdíjasok nyerhetők meg, de az aktív korúak és a fiatalok is szép számmal jelentetnek meg írásokat. Az utóbbiak életében ez különösen fontos, hiszen számukra éppen a helyi kiadvány biztosítja doktori disszertációjuk, szakdolgozataik publikálását.

Több hozzászóló érintette a kiadványok finanszírozásának kérdését. Kiderült, hogy akad olyan szerencsés kiadvány, amelynek nyomdai költségét mindmáig egy nagyvállalat biztosítja (Paksi Tükör). Velük szemben voltak olyan szerkesztők, akik azért nem jöttek el a tanácskozásra, mert az útiköltséget sem tudták előteremteni. (Pedig szállásukat és ellátásukat a rendezők biztosították volna.) Mások a pályázati lehetőségek korlátozottságát tették szóvá. A finanszírozásból leginkább részt vállaló Nemzeti Kulturális Alap pályázatkülföldi és bírálói gyakorlatát nem tartották számukra kedvezőnek. Az NKA leginkább a határokon kívül megjelenő kiadványok számára biztosít forrásokat, a hazaiakat – eddig néhány kivételtől eltekintve – nem vagy kivételes

esetben tekinti támogatásra érdemesnek. Problémaként merült fel, hogy a kistérségi kiadványok számára nincs megfelelő rubrika: nem tekintik őket irodalmi folyóiratnak, ismeretterjesztő vagy közművelődési kiadványnak sem. Egyes vélekedések szerint az egymással rivalizáló kiadványok ugyanarra a forrásra pályáznak, ami korántsem növeli mozgásterüket.

A tanácskozás résztvevői – visszaigazolva a kezdeményezőik szándékait – elhatározták, hogy a továbbiakban is alkalmat keresnek és teremtenek arra, hogy újabb tanácskozásokat rendezzenek. Döntöttek arról, hogy fórumterem-

tési szándékukról tájékoztatják, és szándékaik támogatására kérik fel a Miniszterelnöki Hivatal Civil Kapcsolatok Főosztályát, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumát, az Ifjúsági Gyermek és Sportminisztérium Társadalmi Kapcsolatok Osztályát, a Nemzeti Kulturális Alapot, a Honismereti Szövetséget, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Helytörténeti Szakosztályát és a Magyar Szociológiai Társaság Faluszociológiai Szakosztályát. Megegyeztek abban is, hogy B. Kovács István főszerkesztő invitálásának eleget téve, 2003 nyarán Rimaszombaton újra találkozni a Gömörország vendégeiként.

MAGYAR ÁDÁM

KÖZÖSSÉGI RÁDIÓS KÉPZÉS A CIVILRÁDIÓBAN

Október végén a Magyar Művelődési Intézetben képzést tartott a Civil Rádió, amelyre fogyatékkal élőket és kortárssegítő fiatalokat vártunk. A képzés célja az volt, hogy a médiumokban ritkán megjelenő, és akkor is csak passzív szereplőként bemutatott emberek is aktív alakítói lehessenek a róluk szóló műsoroknak, és esetleg műsorkészítőként is csatlakozzanak valamelyik közösségi médiához. Meghívtunk különféle fogyatékkal élőket, valamint olyan fiatalokat, akik kortárssegítőként dolgozva saját példájukkal és személyes erejükkel próbálnak társaikon segíteni. Ezeknek a résztvevőknek a felkészítésével és bátorításával elérhetjük, hogy utóbb, ők maguk tudják formálni azt a képet, amely róluk jelenik meg, s ha lehet, ne ők legyenek eszközei a médiumoknak, inkább ők igyekezzenek saját céljaikhoz eszközként felhasználni a médiát.

A képzésen körülbelül 15 fő vett részt. A résztvevők megismerkedtek a közösségi rádiózás alapjaival, továbbá gyakorlati példákon keresztül elsajátíthatták a riport- és interjúkészítést, a tudósítást, a hírfrás és hírolvasás alapjait,

és a rádiós viselkedés alapvető normáit. Rövid elméleti bevezető után, amelyben a fenti témákat érintettük, gyakorlati munkákat végeztek: egy általuk választott témában készítettek rádiós műsort. Volt, aki az utcán készített interjút, tudósítást, de olyanok is voltak, akik kerekasztal-beszélgetést készítettek egy konkrét, fiatalokat érintő témában. Talán a legérdekesebb elkészült műsor volt, amikor két vak résztvevő egy felvevő minidiszkkal a közeli presszóba ment, folyamatosan tudósítva – mintegy belülről közvetítve –, mi történik velük. A felvételeket meghallgatva megtapasztalhattuk a pincémű, a vendégek és a járőrelők segítőkészségét, viszonyulását a nem látó vendégekhez. A két vak lányt két látó fiatalember követte, és párhuzamosan ők is közvetítették – kívülnézetből –, amit láttak.

Összességében a képzés eredményes volt: több résztvevő jelezte, hogy esetleg folytatná a rádiós munkát a Civil Rádió keretein belül, az elkészült műsorokat pedig bemutattuk.

